

zachycené kdysi karikaturistou *Cíle* provází Veltruského i zde, tentokrát však nikoli jen v pražském, guberniálním měřítku. Když se Chruščov na pozvání de Gaulla chystá na státní návštěvu do Paříže, vymíní si sovětská tajná policie, že jistí lidé, nepochybně krajně nebezpeční, budou po dobu návštěvy z Paříže vzdáleni. Na seznamu je i Jiří Veltruský. (Koneckonců zatím nemá francouzskou naturalizaci. Obstará si ji, teprve až ji vlastně už nebude potřebovat, po pádu komunismu v Československu, v roce 1991.) Chruščov si ovšem pořídí diplomatickou chůpku a nedobrovolná dovolená, ve skutečnosti brutální internace, přestože v krásném prostředí Korsiky, se prodlouží na celý měsíc. Sovětská tajná policie názorně předvádí všem „nežádoucím“, že její moc zdaleka nekončí státní hranicí, a když je potřeba, zapráhne do svých služeb i bezpečnost francouzskou!

A ostatní už známe. Nebo aspoň tušíme. S obnovením (?) zájmu o československý strukturalismus dospívá i Veltruský k názoru, že ta jeho dávná rozehraná strukturalistická partie nebyla snad tak úplně marná, rozhodně zajímavější než to ještě dálnější hokejové utkání, i když určitě ne tak zajímavá jako ona velká mocenská partie, k níž Veltruský přispívá s nezmenšenou silou. Ta velká partie se nakonec vyřeší — překvapivě — jakoby sama (??), i když zcela v intencích Veltruského. Bohužel člověku nebyvá souzeno, aby své rozehrané partie — dokonce ani ty malé — dohrál, a je spíš na osudu, aby měl poslední tah. Veltruský umírá ve svém pařížském domově za časného jitra posledního máje, snad na připomenutí oné dávné máchovské studie, která kdysi všechno jeho celoživotní angažování předznamenala, právě ve chvíli, když se přátelé z diasporý začínají pomalu sjíždět, aby mu u jeho lůžka pogratulovali k jeho nadcházejícím pětasedmdesátinám...

K Veltruského úmrtí přinese denní tisk u nás jen jediný nekrolog.¹³⁸⁾ Vyjde 9. června ve *Svobodném slově* , ale jen v jeho brněnské mutaci, pražská centrála o tuto zřejmě pouze regionální celebritu nestojí. Jako by Gottwaldovo *sémantické gesto* platilo ještě padesát

138) Odborná periodika, aspoň některá, ovšem nezapomenou. *Literární noviny* vzpomenu aspoň třířádkovou notickou, loutky, mnohem včtenější než lidé, se k svému teoretickovi přihlášil v *Loutkáři* 10/1994 obsáhlým nekrologem Jany Paťkové, *Divadelní noviny* 13/94 nevelkým, leč relativně včasným (28. 6.) článkem a odboráři, sice s ročním zpožděním, ve svých interních *Zahraničních aktualitách* 95/14 (20. 4. 1995). S dvoutetým zpožděním a teď už jen jako dokument vyšel pak v *Divadelní revui* 2/1996, s. 61–63 můj spíše vzpomínko-

let poté, co vyhnalo Veltruského do exilu! Vida, nevtloukli do nás nakonec docela úspěšně to původně Dykovo, komunismem však vyvlastněné *opustíš-li mne, nezahyneš* , *opustíš-li mne, zahyneš* ! Už jenom proto, aby *tihle* neměli pravdu, stojí za to Veltruského — nejen jeho dílo, to se prosadí samo, ale i jeho životopis, tu hrdou součást národní biografie, — pořad, třeba i polemicky připomínat.

Brno, 21. 11. 1998.

P. S.: „J sme prezenční knihou druhých,“ tuhle přímo banalitu jsem kdysi slyšel z úst Grotowského a mnohokrát jsem mu dal vděčně za pravdu. Děkuji tedy všem, kdo mi do svých prezenčních knih s Veltruského zápisy dovolili nahlédnout. Jsou to paní Jarmila Veltruská, Paříž, paní Hana Herz, Paříž, pan Dr. Miroslav Tuček, Curych, z domácích pamětníků pak profesori Karlovy univerzity Karel Hausenblas, František Černý, dále pak pan doktor Mojmir Otruba a Adolf Scherl, který mi zapůjčil i své pečlivé poznámky z Veltruského přednášek a seminářů, a paní Ivana Vadlejchová, která hledala v pozůstalosti svého otce, profesora Jana Kopeckého. Kdybych byl systematictější, vytrvalejší a pilnější, jistě bych byl z toho všeho vytěžil víc. Doufám jen, že nic z toho, co jsem se dověděl, jsem nezneužil a snad ani nezkreslil. Nakonec bych rád poděkoval prof. T. G. Winnerovi (ten mi kdysi dal Veltruského adresu) jakož i skupině sémiotiků divadla, která se v roce 1980/81 sešla v Nizozemském ústavu pro pokročilá studia (NIAS) ve Wassenaaru. Jejich obrovský zájem o autora nedávno vydaného *Drama as Literature* a o tradici divadelní teorie v Československu vyústily v pozvání Veltruského takřkajíc k pohostinskému vystoupení. Přednáška se konala 23. února 1981 pod názvem *Acting and Behaviour* , tedy Herectví a chování, a máme ji přeloženou do češtiny v souboru Veltruského *Příspěvků* . Doznávám však, že přes naše

vý fejton než nekrolog „Jiří Veltruský se omlouvá a drží palec“, původně psaný pro slovensko-české *Mosty* a združující některé zajímavé, bezmála románově podrobnosti, které v přítomné (bez mála románové) biografii opomím. V *Slova a slovesnosti* měli snahu vyrovnat se se smrtí svého dávného debutanta solidní studií. Slibil jsem. Žel, nebyl jsem tehdy schopen napsat to, co bych byl napsat měl a chtěl.